

یورگن ها برماس: در این بحران، ما باید با دانش آشکارِ نادانی خود اقدام کنیم.

یورگن ها برماس، فیلسوف آلمانی، در گفتگویی با روزنامه‌ی فرانسوی لوموند، به تاریخ 10 آوریل 2010، نتایج اخلاقی و فکری اپیدمی جهانی کووید-۱۹ را می‌شکافد و بیش از هر همه بر این تأکید می‌ورزد که “ما باید دست به عمل زنیم، با این دانش واضح که نادان هستیم”.

[متن کامل مصاحبه به زبان فرانسه با فرمات پی دی اف](#)

[در این جا کلیک کنید](#)

پرسش اصلی از نظر ها برماس چنین است: آیا ما حاضریم که به خاطر رونق مادی و اجتناب از فجایع اجتماعی ناشی از بحران اقتصادی، شمار مرگ و میر بیشتری را بپذیریم؟

روزنامه لوموند در نخستین سؤال از هابرماس می‌پرسد: این بحران بیماری جهانی از نظر اخلاقی، فلسفی و سیاسی چه به ما می‌آموزد؟ هابرماس پاسخ می‌دهد: "از نظر فلسفی، می‌بینیم که این اپیدمی جهانی، اندیشیدن را نزد همه تقویت کرده. نوع تفکری که تاکنون منحصر به کارشناسان بود، حالا نزد مردم عادی بیشتر شده: هر کس باید تصمیم بگیرد و دست به عمل بزند، آنهم با آگاهی از ندانستن خود"

هابرماس تأکید می‌کند که دولت‌ها و یا کارشناسان همه چیز را در مورد ویروس کرونا نمی‌دانند. دولت‌ها کاملاً آگاهند که متخصصان ویروس‌شناس که به آنها مشاوره می‌دهند دانسته‌های محدودی دارند و بنابراین باید با اتکاء به همین دانسته‌های محدود تصمیم‌گیری کنند. شهروندان نیز این وضعیت را به خوبی می‌بینند. هیچوقت مردم به این روشنی ندیده بودند که تصمیم‌گیری سیاسی در شک و تردید و "ندانستن" انجام می‌شود. به باور هابرماس "شاید این تجربه کم‌سابقه تأثیری بر آگاهی عمومی داشته باشد".

چالش‌های اخلاقی اپیدمی

هابرماس در ادامه گفتگو با لوموند، گوشزد می‌کند که به طور کلی "حق هر انسان برای زیستن و برخوردار بودن از سلامتی جسمی" یک اصل بنیادین است که مثلاً در قانون اساسی آلمان هم ذکر شده است. اما شرایط کنونی، گاه شبیه به وضعیت جنگی است: پزشکان گاه ناچار می‌شوند که گزینشی عمل کنند و اصل "برابری درمانی و بهداشتی" را زیر پا بگذارند. مثلاً مجبور می‌شوند که به بیمار جوان‌تر الویت بدهند. هابرماس می‌افزاید: "ولی حتی در مواردی که بیمار سالخورده داوطلبانه از حق خود می‌گذرد - که این رفتاری تحسین‌آمیز است - باز هم باید پرسید: یک پزشک چگونه می‌تواند زندگی یک انسان را ارزش‌گذاری کند؟"

هابرماس بدون اینکه پزشکان را محکوم کند، می‌گوید که در این نوع داوری یا ارزش‌گذاری نباید واقعیت را از چشم پزشک، که از سوی بیمار نگریست. هابرماس در عین حال تأیید می‌کند که در "شرایط فاجعه‌بار"، پزشک چاره دیگری ندارد و باید تا جایی که ممکن است فقط با اتکاء به معیارهای حرفه‌ای و علمی تصمیم بگیرد.

بازگشت به وضعیت عادی: چالشی دیگر

هابرماس به دوران پایانی اپیدمی نیز می‌اندیشد و در اینجا نیز

چالش اخلاقی و سیاسی بزرگی می‌بیند. تصمیم به خروج از شرایط اضطراری و به‌راه انداختن چرخ اقتصاد، الزاماً خطرهایی در پی دارد؛ از جمله بعید نیست که بیمارستان‌ها ناگهان به حد اشباع برسند و شمار تلفات افزایش یابد. هابرماس می‌گوید: "مسئولان سیاسی وقتی از یکسو به زیان‌های اقتصادی و اجتماعی فکر می‌کنند و از سوی دیگر به تعداد تلفاتی که می‌تواند قابل جلوگیری باشد، باید از وسوسه تفکر ابزاری و فایده‌گرا (اوتیلیتاریستی) بپرهیزند".

پرسش اصلی از نظر هابرماس چنین است: آیا ما حاضریم که به خاطر رونق مادی و اجتناب از فجایع اجتماعی ناشی از بحران اقتصادی، شمار مرگ و میر بیشتری را بپذیریم؟

اتحادیه اروپا و اصل همبستگی

یورگن هابرماس که سخت طرفدار اتحادیه اروپاست و تاکنون مطالب زیادی در این باره نوشته، معتقد است که تنها راه حل عملی، ایجاد یک "صندوق مشترک کرونا" در سطح اروپایی است تا کشورهایی که اقتصاد شکننده‌تر و یا بدهی‌های بیشتر دارند، بتوانند از پس هزینه‌های کمرشکن مقابله با اپیدمی برآیند. او به شدت از مخالفت‌های دولت آلمان با این صندوق انتقاد می‌کند و به وزیر اقتصاد فرانسه توصیه می‌کند که مبادا نظریات آلمانی را بپذیرد.

هابرماس می‌گوید که وی و یاران‌ش (گروهی از روشنفکران) آنگلا مرکل و وزیر اقتصاد آلمان را در این مورد مؤاخذه کرده‌اند. هابرماس تأسف می‌خورد که نگرش‌های ناسیونالیستی و خودخواهی‌های ملی‌گرایان در دولت آلمان مانع همبستگی بیشتر اروپایی‌ها می‌شود. او می‌گوید: "اگر اما نوتل ماکرون در روابط با آلمان تنها یک خطا کرده باشد، همانا نادیده گرفتن میزان ناسیونالیسم آنگلا مرکل است".

هابرماس در پایان گفتگو با روزنامه لوموند بار دیگر اصرار می‌ورزد که تنها راه منطقی برای اروپا، تأکید بر دموکراسی و اتحاد است و تنها "چنین شهامتی است که می‌تواند ما را از این بن‌بست پسادموکراسی برهاند".

تلخیم از رادیو اف ای